

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemana za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemana za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Frane Kolmanovej hiši „gledališka stolba“. — O pravništvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Kaj in koliko naj se uči naša mladina?

Z Dolenjskega.

Kaj naj se uči, kaj naj „študira“ moj sin? Tako slišimo pri nas in drugodi popraševati marsikaterega skrbnega očeta zlasti pred pričetkom novega šolskega leta. Ker se to vprašanje čuje prav pogosto, zato bočemo poskusiti nekoliko odgovoriti nanje.

Razen občnih ljudskih šol, kjer se učenje še ne more imenovati študiranje, imamo po Slovenskem gimnazije, realne gimnazije, realke, kmetijske šole, učiteljska, trgovske in meščanske šole. Samostalnih obrtnih šol še pri nas žalibog nemamo. Najbližja višja obrtna šola je za Slovence v Gradcu. Kakšen namen imajo vse te učilnice? V prvi vrsti so vse brez izjeme sploh izobraževalni zavodi, a vsaka kategorija teh šol ima še svoje posebne namene. Gimnaziji in realni gimnaziji so pripravljavnice za vseučilišča, oziroma za tehnike in bogoslovna semenišča. Ako torej, stariši, pošljete svojega sina v latinske šole, pomislite, da se ondi redoma pripravlja za vstop na jedno fakulteto univerz, ali pa za tehniko. Gimnazijalec svoj cilj doseže še le na višjih šolah; ako prej opeša, nij doselgel zaželjenega smotra; čemer je bil ali sam kriv, ker nij hotel dovolj napenjati svojih moči, ali pa so bili uzrok stariši, ker so sebi ali sinu preveč zaupali, pa njih materijalne moči ali duševne sile študenta nijso bile dovolj izdatne. Gimnazijalec, kateri ne dovrši svojih študij na univerzi ali tehniki, v teoretičnem smislu nij popolnem dosegel svojega smotra. S tem nij rečeno, da mu na gimnazijah pridobljene znanosti dobro ne služijo pri raznih

poklicih, katere si izvolijo neabsolvirani in absolvirani gimnazijalci, dasi ne upotrebljuje vseh z velikim trudom pridobljenih vednosti (n. pr. latinščine, grščine.) Realke so po zdanjej osnovi v prvi vrsti tudi le pripravljavnice za tehnike, kajti ves učni načrt (zlasti v višjih razredih) je tako osnovan, da se pripravljajo dijaki za višje učenje posebno na tehniki, kamer se pač ozira vsak maturant na realkah. Ako bi torej šlo po teoretičnem pravilu, ako bi se oziralo na učne plane, moral bi sleherni gimnazijalec in realec pospeti se do najvišjega klina, do najvišjega tečaja na visokih šolah. Izjemno so pa srednje šole tudi pripravljavnice za strokovnjaške šole, kakeršne so: trgovinske, obrtne, kmetijske šole; nižji razredi srednjih šol so tudi pripravljavnice za učiteljska.

Kaj naj torej naša slovenska mladina študira? Na to vprašanje se lahko odgovori še le, ako vemo, katerih stanov je nam Slovincem najbolj treba. Duhovnikov nam precej treba, juristov, zdravnikov tudi. Profesorjev in učiteljev ne bode nam več primanjkovalo kajti srednjih šol vlada ne bode več dosta snovala, a učiteljska ženska, kjer so nastavljeni profesorji, se celo odpravljajo, in ljudske učitelje v novejšem času zelo nadomestujejo, učiteljice; akopram bi n. pr. na Kranjskem potrebovali še najmenj 80 izprašanih učiteljev. V občeh bi imeli Slovenci doma tudi mej uradništvom in drugod še precej mnogo domače inteligence, ako bi se le domačinom dajala vedno prednost; toda le-ti morajo večkrat na tujem služiti. Predno se oče odloči, da dá svojega sina v srednje šole z namenom, da bi tudi univerzo obiskoval, naj pomisli, ali bode njegovo imenje zadostovalo, da mu sin vse študije dovrši, in

ali je sinov duh, njegovo zdravje in veselje njegovo do učenja toliko, da bode sin zmagal celo to dolgo dobo šolanja. Kajti hujše muke nij, kakor s praznim želodcem ali pa s prazno glavo študirati. Vrhu tega nikakor nij umno z narodno gospodarstvenega stališča, kar se pri nas dostikrat godi, da namreč: dober slovenski kmet da svojega sina študirat, ker bi rad videl kasneje „gospoda“ tega ali onega stanu. Sin je sicer — pa vselej niti ne — po dolgoletnem in dragem študiranju sicer postal „gospod“, toda s tem je včasih očeta in morda še brate in sestre spravil na beraško palico. Kot „gospod“ (duhovnik, uradnik, profesor) pa vsled dražega, modernopotratnega življenja niti z obilno plačo nikdar ne more dosta pomoči svojcem, ki so radi njega toliko žrtvovali.

Naša inteligenca, katere sicer jako potrebujemo, zlasti verne nam domače, terja od našega kmeta velike žrtve. Zato bi morda v nekaterih slučajih boljše bilo, da bi se naši sinovi bolj izobraževali za takozvani srednji stan. Pod to besedo razumemo: izobraženo meščanstvo, omikane trgovce, obrtnike, dobre rokodelske mojstre, izobražene kmetovalce. Pri teh stanovih je naša narodna zavednost premalo še razširjena, kajti v teh stanovih se nahajajo pri nas sila mnogi tujci in vse premalo izobraženi so domačini, kateri ravno le vsled svoje poluomike trobijo v tuji rog. Zato bi mnogim očetom slovenskim priporočal, da bi svoje otroke le toliko pošiljali v srednje šole, da postanejo zreli za strokovne šole, kakor so trgovinske, kmetijske, obrtne šole. Pri študiranju v kmetijskih in obrtnih šolah podpira tudi vlada dijake na razne načine, kakor je to mnogokrat videti po razpisu štipendijev, za

Listek.

Pogled v Idrijsko dolino.

(Konec.)

Sredi vasi na trgu stoji velikanska stoletna lipa, kakeršne se ne vidi povsod — pravi kras celej vasi. Farovž ali „farna hiša“, kakor je čitati nad vrati, je lepo poslopje, tem slabejša je sosedna „mežnija“, kjer je bila prej „šola za silo“. Na skalnatem brdu nad vasjo stoji stara cerkev „Mater božje na silnej skali pod belim peskom“. Čudno ime, kaj ne? A vender je tako! Znotraj je še precej lepa, nekoliko preobložena. Zvonik pa vpije po popravi. Les je sicer uže pripravljen, pa čudne razmere — — —! Cerkev je stala uže pred najdenjem idrijskega rudnika za živo srebro, tedaj gotovo pred letom 1497. Idrijska mestna kaplanija je s prva spadala pod Fara in Fara pod Št. Viško goro na Tolminskem.

Škoda, da je farni arhiv na Št. Viškej gori v 3. desetletji našega veka pogorel; dalo bi se lahko marsikaj zanimljivega za idrijsko zgodovino v njem najti!

Sploh bi se dalo o prifarskih razmerah še marsikaj povedati; pa za zdaj hočem molčati. Žalostno! še posebno, ker je Fara blizu Idrije!

Popoludne se podam, spremljan od onega dijaka proti „pristavi“. Od Fara naprej pelje cesta na levem bregu, malo da ne povsodi tik vode. Nad cesto pa se vzdigujejo jednolični strmi hribje, s senožeti (pri Fari jih imenujejo „golčice“, ker so gozd posekali, da je strmina gola) in močnim skalovjem. Razen teh strmin se udirajo po zimi pogosto veliki plazovi, ki so mimo hodečim rudarjem zelo nevarni; vender se le redko kdaj kaka nesreča pripeti. Radi hudih plazov je včasih cesta po celih 14 dnij zaprta. Da svet vidi, kako težko prifarski rudarji svoj kruh služijo, hočem le

nekaj povedati. Bilo je ob 8. uri zvečer neke jako viharne noči leta 1875. Štirje rudarji, Prifarci, gredo domov ter si le za silo s „puščico“ (svetilnico za jamo) svetijo. Snežilo je ves dan neprenehoma, nevarnost je bila tem večja, ker je bilo viharo in sneg suh. Prišedši na vrh nekega starega plazu, zaslišijo šumenje nad seboj v strmini. Plaz se je bil udrl. Prvi trije so se še rešili; zadnjega pa, ki je bolj počasen bil, plaz ujame in pahne v sredo mrzle Idrije. Hitra pomoč njegovih tovarišev rešila ga je gotove smrt. Taist mož se je v onem letu še jedenkrat uprav tam neprosto voljno kopal. Ubogi trpini!

Pri „pristavi“ se cepi idrijska cesta na Fara in Žire. „Pristavo“ in Fara Idrijčanje ob nedeljah in praznikih radi obiskujejo.

Ne smem zamolčati na tem mestu moža, ki je celih 16 let marljivo županoval v Spodnji Idriji. Dopisoval je v „Novice“ in rad povedal resnico kar v obraz, če je bilo treba. Mnogo

katere se pa Slovenci premalo brigamo. Absolviran učenec kmetijske šole utegne sčasoma postati dober voditelj kmetijstev, dober oskrbnik graščin itd., a po dovršeni obrtni šoli odpre se mu na polji obrta in rokodelstva vsikdar dobra prihodnost. Pripravljalnice za trgovinske in obrtne šole (in za preparandije) so pa tudi meščanske šole (Bürgerschulen), ki nadomestujejo nekdanje spodnje realke. V treh tečajih teh šol se skrbi, da prizadobi mladina ono omiko, katero potrebuje izobražen meščan, omikan državljan v občini, t. j. omiko, brez katere ne more izhajati dan danes niti dober trgovec ni obrtnik, niti napreden kmetovalec, kateri le nekoliko veljave v svoji občini imeti hoče. Zato pa te šole, katere imajo praktično osnovo in praktičen namen, celó naučno ministerstvo priporoča (ukaz od 20. avgusta 1880. leta) in bolj povdarja, nego srednje šole, ki so po nekod zeló prenapolnene. Meščanskih šol je po Avstrijskem nad 300, na Štajerskem 10 ali 11, na Kranjskem samo — jedna. Čehi, ki jih imajo največ, hočejo jih še praktičneje osnovati in terjajo, da bi bile nekatere preinačene v kmetijsko-meščanske učilnice (na kmetih) in v obrtno-trgovinsko-meščanske (v mestih).

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 26. avgusta.

„Politik“ govoreča o groznej nesreči, ki je zadela česki narod 12. avgusta, spomina se hvaležno **cesarjevega** daru in njegove soproge: „To je simptom, katerega pomen se ne sme prezreti. Z zadnjimi deli cesarjeve munificence dobijo prizadevanja českega naroda tako rekoč sankcijo. In če so danes še birokratje v civilnih in vojaških sukajah, ki imajo pogum, proti kulturnim prizadevanjem našega naroda delati, mi gledamo njihovo počenjanje z največjo duševno mirnostjo, ker, kjer govori vladar, tam utihne glas sluga. Vladar govoril je za nas, po njegovih besedah postal je ognjeni steber nam svetilnica na našem daljnem potovanju k zaželjenemu smotru.“

Meseca septembra bodo **česki in moravski** veliki posestniki volili nekaj novih zastopnikov. Uže zdaj se agitira, da bi bili voljeni kandidatje srednje, zmerne stranke. Umeje se, da ustavovorni listi gorko priporočajo velikim posestnikom, naj ne sklepajo nobednega kompromisa, naj ne volijo zmernih kandidatov, ki bi pristopili k zmernej stranki, „katera nij družega kot senca slovansko-fevdalne stranke, in pogodba z njo se ravno tako malo sklada z vodili ustavoverne stranke, kakor podpiranje čisto českih kandidatov.“

V **Ogrskeje** dela ministerstvo priprave za upravne reforme. Predložili se bodo prihod-

njemu zboru, ki bode pričel zborovanje v prihodnjem meseci, trije postavni načrti, namreč načrt o vzvišanji dotacij za komitate, predloga, zadevajoča kvalifikacijo komitatnih uradnikov in postavni načrt o ustanovitvi upravnega sodišča.

Vnanje države.

Da je nekaj **Rumuncev** nevedoma prestopilo ogrsko mejo, vnelo je zelo kri ogradskim listom, ta malenkosten dogodek so takoj hoteli povečati in mu pripisavati velike posledice. Zdaj se je imenovala komisija, ki bode to preiskavala, do tja pa ostane status quo. Pripoveduje se tudi, da misli v nedeljo Andrassy iti obiskat rumunskega kralja v Sinajo. To obiskovanje, če se obistini, pač ne bode tako važno, kakor si nekateri domišljujejo.

V **Kolonji** sešel se je pred kratkim kongres, ki je imel nalog razgovarjati se in sklepati o reformi in kodifikaciji mejnarodnega prava. Zdaj je delo končano in sklenilo se je, „da bi se v vse mejnarodne pogodbe postavil člen, kateri bi določil, da bi v preprih ki bi se vneli mejkontrahenti o pogodbi, razsojevalo izbrano sodišče.“

Francoski listi govorijo o izidu volitev in o volitvi Gambettinej. „Voltaire“ pravi: „Os večine je zdaj v sredo republikanske unije preložena. Večina od 363 je zopet izvoljena; a mnogi izmed njih so uže pred volitvami odločno pokazali svoje prijazno mišljenje za napredno politiko. Nov duh bode torej v dan 21. avgusta navdajal zbornico. Treba bode iti naprej in izpeljati reforme, katerih pričakuje deželna od vlade republikanske.“ „Journal des Débats“ pa piše: „Volilni program Gambettin bil je večini kandidatov leve in republikanske unije za njihove programe v zgled. Iz tega sledi, da se mora Gambetta smatrati voditeljem nove večine.“

Dopisi.

Na Ježici 25. avgusta. [Izv. dopis.]

(Požar. Letina. Volitev župana.) Pretekli ponedeljek popoldne o polujednej uri je žalostni glas zvona začel naznanjati ogenj. Požar nastal je v živinskem hlevu kožarja Mišiča v Klečah in nagloma je bilo vse poslopje v plamenu. Hitro so prihiteli vaščanje in prebivalci sosednjih vasi na pomoč, ter silno opasnost omejili, da so pogorela samo štiri poslopja z gospodarskimi pridelki in čebelnjak z nad šestdeset panjev čebel. Lahko si je misliti, v kakšnem strahu je bilo prebivalstvo vse vasi, kajti uže dve slamnati strehi dalje od pogorišča sta začeli goreti, pa neutrudni gasilci na strehah stražeči so ogenj zadušili. Vsa vas je bila v veliki nevarnosti. Milovanja vredna sta pogorela tem bolj, ker sta revna in nobeden nij bil zavarovan.

Posestniki, kateri še niste zavarovani,

zdromite se vendar jedenkrat iz svoje trme in zavarujte si poslopja! Zagotovljeni bodite, da boste bolj brez skrbi spali; in ako bi vas nesreča požara zadela, kako dobri bodo novci, katere boste prejeli od zavarovalnega društva.

Letina je pri nas dobra. Strnenega žita se je še dosti obilo našelo ter tudi precej namlatilo. Čebul, krompir in fižol so dobro obrodili. Zelje, katerega se malo kje na Kranjskem toliko sadi, nego pri nas, lepo raste; in če še ajde slana ne vzame, se lahko porече: Bog nam daj več tcih letin!

V teku tega meseca smo imeli volitve občinskega zastopništva. Za župana je bil zopet izvoljen uže zaporedoma šest let bivši župan gosp. Ignacij Cunder, vrl mož.

Iz Št. Vidu nad Ljubljano 20. avgusta.

[Izviren dopis.] (Vižmarška železnična postaja.) Pri nas je zdaj vse nekako čudno, kar smo dobili na postajo za predstojnika moža, sicer poštenega, a slovenskega jezika nezmožnega. Ljudje, ki pripeljejo blago in bi radi oddali je na postaji, se ne morejo pomeniti s predstojnikom, ako postajnega sluga nij zraven. Pravil mi je g. J. R. to-le prigodbico, ki se je njemu dogodila: „Danes popoldne ob 3/4 na 2, peljal sem na kolodvor zaboj, namenjen v Borovnico. Ko pridem tje, grem v pisarno in tu dobim predstojnika samega. Povem mu, da imam zunaj zaboj, namenjen v Borovnico. Odgovori mi precej osorno v nemškem jeziku, da zdaj nij časa, da zaboj pojde zvečer ob 7. uri naprej. Toliko razumem nemški, da sem vedel, kaj je dejal gospod, zgovoriti se pa nijsem mogel z njim. Jaz grem tiho ven po postajnega slugo. Ko ta pride, potem smo se zmenili, da je bil postajni predstojnik zadovoljen sprejeti zaboj na vlak, ki pride ob 1/2 3. uri. Take sitnosti se gode pri nas na kolodvoru, odkar nijmamo predstojnika slovenskega jezika večšega.“

Tako mi je pripovedoval g. J. R. Predstojnik mu je nasvetoval vlak, ki pride ob 7. uri zvečer. Ta vlak gre iz Ljubljane proti Gorenjske strani in zaboj je bil v Borovnico namenjen. To je vse radi tega, ker g. predstojnik ne zna slovenskega jezika. Pa ljudje, ki imajo opravila na kolodvoru nijso radi predstojnika na svetu, ampak predstojnik in postaja sta radi ljudij. Ali bodo morali ljudje učiti se nemškega jezika, da se sporazumejo s predstojnikom, ne pa, da bi vodstvo Rudolfove železnice nam poslalo moža večšega jezika, ki se govori v našem kraji? Kaj bi bilo pač bolj pametno?

je pisal v časopisih in c. kr. uradom o škodljivosti idrijskega živega srebra; marsikatero bridko je moral požreti. Hvala Bogu! Časi in vlade se spreminjajo! Nadejamo se, da bode uže osiveli starček še dočkal zmago pravice. Ta mož pa je g. Boštjan Leskovec, in hiša na „pristavi“ ob žirovske cesti je njegov dom. Živio!

Na „pristavi“ sva pila s tovarišem precej dobro vino. Poravnava račun in odrineva dalje proti Idriji, dasi se nama nikakor nij mudilo. Čez 10 minut hoda prispeva do „debele skale“, ki stoji kot mogočen mejnik na gorenjej strani ob cesti. Podobna je keglju. Leta 1525. drugi pišejo 1511, utrgal se je vsled silnega potresa cel kos Kobalovih planin na vzhodnej strani; zagrmle so debele skale v Idrijo in jo tako zajezile, da je kmalu do jezera narasla in v rudnik pritekla. V tej sili se zbere 500 ljudij iz okolice, da so jez prekopali in veliko nevarnost odstranili. Jako razširjena narodna

pravljica pa pravi, dá je v „starih časih“ strašen „lntvern“ iz gore prilomastil, da bi uničil početje idrijskih rudarjev, ker so se lotili njegovega „šaca“, to je, ker so kopali živo srebro. Modrasov biva menda na tem kraji in sploh v idrijske okolici obilo.

Naj spregovorim tukaj nekoliko o cestnih zadevah idrijskega okraja. O škodljivosti sopara živega srebra govoriti hočem k sklepu tega spisa.

Štiri ceste peljejo dandanes iz Idrije: jedna čez Črni vrh na Vipavo, druga po Zali na Logatec, tretja čez Veharišče na Vrhniko, četrta pa čez Razpotje na Žiri in Loko.

Črta Loka-Idrija-Vipava bila je l. 1829. dodelana, meri 18621° ter se po pravici umetnim prišteva. Napeljana je čez dva prelaza, prvi mej Žiremi in Idrijo čez Rázpotje, drugi pri Črnem vrhu mej Idrijo in Vipavo. Cestna črta Idrija-Črni vrh je zdaj uže skoraj popuščena. Da so se vsi troški te ceste poplačali,

moralo se je na posodo vzeti. In komaj je bil dolg poravnat, moral je okraj l. 1858 delati novo cesto po dolini Zali na Logatec do železnice. Tej črti je malo jednaci na Kranjskem. Od „Podrotéje“ pri izlivu potoka Zale v Idrijo pa do „klavež“ morali so skalovje razstreljevati — dobro uro hoda; in od „klavež“ do Godoviča so veliki ovinki, ker se globoka dolina tu najedenkrat končuje. Ta cesta (5957° na dolgost) je hudo zadela davkoplačevalce idrijskega okraja. Mestu Idriji in rudniku je res v veliko korist; tedaj bi se bili imeli tudi troški po tem razdeliti. Toda nij se delalo tako. „Stara cesta“ čez Veharišče je prišla ob vso veljavo. Četrta cesta, ki pelje na Loko, je še precej v rabi. Posebno bližnji Žirovci privažajo ob tržnih dnevih svojih pridelkov na idrijski trg; z lesom pa kupčujejo na Trst. Nekateri zgodovinarji*) trde, da je uprav todi peljala rimska cesta iz Ogleja čez Hrušico, na Idrijo,

*) Linhart. I. 321. in drugi.

Da bi se pri nas to skoro spremenilo, da pride na našo postajo za uradnika mož, ki je popolnem zmožen slovenskega jezika, to je goreča želja vseh, ki imajo posla na kolodvoru. Šentvidsk rodoljub.

Národna svečanost v Borovnici

21. avgusta 1881.

(Konec.)

Na samem ob bregu pod kolodvorom stoji bela hiša, ki zbira pod svojo streho „narodno bralno društvo“; pred njo razgrinja se čedna ravnina, kjer se vrsté danes miza pri mizi, stol pri stolu, na sredi dviga se primeren oder: ves prostor kaže podobo malega smrečjega gozdiča. Hišo s prostorom okolo in okolo obdajajo ceste. Ves kraj napravi v nas vtis staro-rimskih okroglih gledališč.

Borovniško bralno društvo trdno stoji, nikdar še nij hiralo, ker je osnovano na zdravij podlagi. Pravi oča mu je pokojni A. Zabred, uradnik pri železnici. Tu se vidi, kaj doseže lahko jeden človek s čistim značajem, trdno voljo in odločno vztrajnostjo! To premišljevanje nam prestriže prihod „Sokola“, pevcev in za njimi četa in četa brojnega naroda iz vseh stanov in vsake starosti, kateri izpolni zadnji prostor; ostali razvrsté se mirno v krogih ob brežini, po cestah in potih — prav pravcat amfiteater!

Priprave kažó, da hoče „Sokol“ takoj telovaditi. Več let nijsmo videli njegovih produkcij v telovadbi, kar mu je prva naloga, da uri „zdravo telo za zdravo narodno dušo“! Telovadba se prične. Mej gledalci je vse zavzeto, vse strmi! Mi ne vemo, komu bi dali prednost, tudi poklican strokovnjak bi tukaj pomišljaj. Ali to rečemo, da je bilo vse izvrstno in da ima gotovo garancjo za častni obstanek društvo, kjer so telovadci, kakor gg. Kališnik, Mulaček, Gintar, Krigar in drugi mnogi! Na zdravje!

Pa kaj odmevajo od južne strani tako pristrčni pozdravi? Kočija se ustavi, iz nje stopi elegantna, lepa gospá s cvetočo deco svojo, na vse strani tako dobrohotno in tako domače priprosto odzdravljajoč: to je naša kumica, blagodušna grajska gospá Marija Gallétova iz Bistre. Čestokrat smo uže zadovoljno opazovali to častito gospo in njeno obitelj, kako se brez predsodkov bliža in obnaša mej narodom in podpira njegove pravične težnje. In zato, ker še vedno redko raz gradov po naše zatiranej Sloveniji s prijaznim, sočutnim očesom

Žiri, Loko Santicum, današnji Kranj, in ob Kokri dalje na Virinum. Jaz pa menim, da je ta cesta peljala čez Godovič naravnost na Žiri, kar je tudi bolj verjetno radi krajevnih razmer. Pritrdil bode temu vsakdo, kdor pozna idrijsko gorovje. Drugi pa trde, da je bila postaja Larice (na črti Oglej Santicum) blizu Cerknega. Če bi bilo to res, je vse mogoče, da je omenjena cesta peljala iz Ogleje ob Soči do Tolmina in ob Idriji do Cerknega, od todi pa na Loko.

Peta še ne dodelana cesta vezala bode Idrijo s Tolminom. Od Fare naprej merili so cesto ob desnem bregu Idrije do Želina, kjer se ima združiti z zavodenjsko cesto do Tolmina. Črta od Želima pa do meje je uže skoraj dodelana, in kakor se kaže, precej praktično. Kedaj jo bodo na kranjskih tleh zidali, vem. Lanski deželni zbor kranjski je razpravljajal to zadevo, in g. deželni predsednik se je izrazil, da se nadeja, da bode v teku jednega

pogledavajo na male slovenske hiše v trpeče doline, zato to bolje cenimo.

Odbor spodobno pozdravi ljubljeno kumico in kuma jej ne strani, veterana aktivnih slovenskih rodoljubov ter jednega prvih slovenskih industrijalcev g. Frana Kotnika z Vrda pri Vrhniki. Ko dojde č. g. zlatomašnik na oder mej odličnjake, odpre večerno veselico predsednik društvu g. J. Borštnik! Klobuk raz glave pred tacim slovenskim možakom! Samouk je in vender ti uzorno v hiši in na polji, s peresom, besedo in dejanjem budi, prigovarja in uči, kako naj ravna slovenski oratar sebi in domovini v prid! V gladkej, izurjenej besedi pozdravi navzočne. Za njim posežejo pevci vmes. Najprej zapojó veličastni zbor Jenkov: „Sablja moja“, dalje „Domovini“. Kako pevci: „Bodi zdrava domovina“ pojó, kadar sta mej njimi gg. Meden in Pucihar je slavno znano: dopovedati pa se to ne dá.

Zdaj g. Danilo Majaron nastopi, da ogovori č. zlatomašnika. Prikupljiva zunanost in globoki čut izražen v lepem zvonečem glasu priklene bliskoma vse nase. Od osebe preide na lastnosti jubilentove kot pravo slovansko narav in končá z živo prošnjo, naj naš dragi duhovni oča, ko blagoslavlja danes slovensko zastavo, poprosi blagoslova na naš slovenski rod Komaj bi našel za Danilov govor boljše kritike, nego da nevedem izrek, kate-rega sem čul sam: „Oh, zakaj nijso to — res gospod!“ in nova solza se je ženi zasvetila po gladkem lici. Nekaj splošnega pa ne morem zamolčati tukaj, kar se je temu zares nadejpolnemu mlademu možu in tudi drugim čestó očitalo, da so preognjevit, kadar se govori in dela za narod in Slovanstvo. Ne, ne, preveč nij nikdar! Iz skušnje pa vemo, da čestó, čestó premalo. Mladina, ki je le za silo, za parado navdušena in narodna, skoraj čisto otrpne, ko stopi v realnost, in je prava ožeta in iztisnena limona! Od na videz čezmejne navdušenosti ostane v moškej dobi, v času dela in resnosti, tako potrebni, ščiščeni ogenj!

Lepi sklep g. Majaronovega govora nij mogel najti krasnejšega odmeva, nego z impozantnim korom „Molitev“. Slednje oko zrlo je v neskončno nebo, ginjeno proseč: „Čuj nas večni Bog, kaži pravi pot, ki do sreče vodi . . .“

Po petji stopi na govorniški kraj č. g. zlatomašnik in se očetovsko, prijazno zahvali za ljubezen in udanost, ki so mu jo ta dan izkazali njegovi farani, katerim priporoča, naj se vedno držé gesla: vse za vero, dom in carja!

Po tem govoru završi se slovesno in ve-

leta dodelana. Od Fare do Želina pelje cesta na solnčnej strani, in je do malega brez klancev. Svetovalo in tudi po časopisih se je razpravljalo o svojem času, da bi se isto tako tudi od Fare proti Idriji na solnčnej strani, t. j. na desnem bregu Idrije nova cesta izpeljala, v aj do „pristave“, in se zdanja opustila. To bi bilo jedino prav; le dveh mostov pri Fari bi bilo treba. Radi varnosti bi bilo to treba. Črta od Fare pa do „pristave“ je nevarna po zimi radi silnih plazov, ki na 207° cesto zasipljejo. Nesreče še dozdej nijso bile pogostoma, ker se po zimi nič ne vozi, rudarji pa so dovolj oprezní. No, kadar so promet oživi, in če pri starem ostane, bode treba pogozditi golice, da jenjajo plazovi. Od mosta na „pristavi“ pelje dobra cesta v Idrijo. Res, da ima nekaj klancev; vender če pomislímo na nemogočnost jo zidati za vodo na solnčnej strani, potegnili se bodemo za zdanjo.

ličastno blagoslovljenje zastave. Vse se odkrije, duhovščina peva in pevski zbor odpeva. Zastavo uže poznamo iz Logatca z njenimi trobojnimi dragocenimi trakovi od gospe Vrbičeve iz Bistre in od narodnih deklet iz Borovnice in okolice. Naj ponosno vihrá v izpodbujo nam in čast Sloveniji! Zanimljivo je, kako so se po cerkvenem obredu zabijali žebli v zastavo? Beri, kakor mogoče stisneno: Gospa Kumica: „Bogu na čast in slavo“; župan: „cesarju zvestobo“; Kum: sv. Cirilu in Metodu“; zlatomašnik: „slogi cerkve in države“; dr. Vošnjak v imenu slovenskih državnih poslancev, Grasselli v onem slovenskih deželnih poslancev, dr. Papež za narodne advokate, dr. Tavčar za narodno časopisje, dr. Bleiweis za ljubljansko čitalnico, Nollí za Sokola, Resman za narodne uradnike, Kavčič Hinko za slovenskega kmeta, dalje za učitelje, za trgovce itd. A posebno dobro so déli udarci gospice Galletove z živimi besedami: „Živila vsa slovenska dekleta“!

Zdaj nastopi drugi slavnostni govornik g. Grasselli, povdarja važnost združevanja za Slovence, razlaga svrhu narodnih draštev in naposled društvene zastave pa njenih boj. Narod je besedam govornikovim burno pritrjeval od stavka do stavka.

Veliko navdušenje so probudili pomenljivi telegrami, katere so poslali: Dunajska „Slovenija“, gg. Gruntar, Mulej, Kapelska duhovnija, Levec, Grčar itd. Na vrhunec pa prikipi radost, ko se prečita sledeči telegram: „Prečastitemu gospodu dušnemu pastirju in rodoljubu k zlatej maši čestitam, da bi ga Bog v njegovem blagonosnem delokrogu še mnogo let zdravega in krepkega ohranil! Srečno vošči — Andrej Wikler, deželni predsednik“. Burni klici, ploskanje nij hotelo potihniti! No, glejte, vi brezdomovinci in z vami zaslepljenci vaši, to naravno, neprisiljeno ovacijo ljubljenu cesarskemu namestniku in vladi, ki se trudi spolniti voljo vladarjevo!

Po loteriji, katero je jako spretno in točno vodil g. prof. F. Borštnik, bil je pri konci oficijalni program. Mej tem je mrak ljubko razpel svoja krila nad nami in večerni hlad odél zemljó. Ta lepa solnčna harmonija prirode vladala je tudi mej številno množico naroda. Nihče nij mislil na odhod, vsak je bil tako srečen in zadovoljen!

Pri tej mizi zbero se postavni možaki, ostareli boritelji naši, in mirno gledajo veselo gibanje, kakor bi hoteli reči, naš trud nij bil zaman. In ko se ozro k sosednej mizi, kjer sede v živem pogovoru mladi inteligentni možje, ki pogumno razmotravajo narod in njegovo dobro, še mirnejše pridevajo, da bode narod dobil voditeljev in istinitih delavcev. Tako plačilo, zadoščenje ima pri nas pravi voditelj ali prvak!

In dalje doli „drobni stopinje“, kakor bi rokel naš oča Vodnik, mladina v vrtečem se plesu, rodoljubno se križa vse, seljak in meščan, peča in klobuk: to je narodno!

Krasna noč nas objame. Mesec s svojimi zvezdami nekaj zaničljivo mižika na magičen umeteljni ogenj, na visoko proti sebi leteče rakete, češ, „priroda, priroda, ti ubogi človek moj!“

Se vé, da nij manjkalo v pozno noč lepega domačega petja (kateremu bila je krona: „Ptičica v gozdu“, „Oblačku“ itd.) niti govorov. G. Hinko Kavčič, kateremu po resnici in pravici zaradi nepremičnega značaja in neutrudne delavnosti v prid našemu kmetu „Nános“ pravimo, razložil nam je še mnogo lepega; g. Resman pretresel je potrebo, da se

masa našega ljudstva povsodi véde in ponosno pripozna kot Slovenci in za svoj jedin govor slovenski, mej inteligencijo pa da se širi in goji slovanska zavest. G. Lapajne, simpatično pozdravljen, se spomina narodnega časopisja, g. Danilo Majaron narodnih društev, „Sokola“, Jurčiča, odbora itd. itd. Le sila dolžnosti in klic na dom praznil je polagoma slavnostni prostor. Vsakateri je odhajal z zavestjo, da napreduje naša stvar. Spoznam, da mi je ta popis skoraj preveč narastel in to zoper uojo voljo in načrt. Ali vzame naj se v pošte obširno gradivo in imenitni momenti! Naše pesimiste in zapečne kritike, prosim, predno vržejo kamen, naj beró še jedenkrat L—sov uvodni članek: „Slovensko razumništvo“ v Narodu od 24. t. m. Ej, popularnost, ljubezen in mejsobno potrpljenje!

A komu imamo v Borovnici zahvaliti se na tej lepe nedelji 21. avgusta? Kdo je delal? Kje je bil odbor? Danilo Majaron, Fran Paplar, ta izgledni domoljub in neprestrašeni, značajni in zares narodni nadučitelj, pa Fran Borštnik, to so Vam glavni junaci in možje!

V umnej glavi teh in na ramenih teh tičala je vsa skrb, vse delo. In to, rojci, naj daje izpodbujo za javno delo po vsej naši domovini, posebno zdaj, ko nas navdušuje najlepši namen: „Jurčičeva ustanova,“ katera bodo gotovo blagoslovna za naše slovstvo. Da se kmalu spet kje vidimo! Sklepam z vsakdanjim pobožnim izrekom necega probujenega seljaka v Borovnici: „Bog blagoslovi nas Slovence!“ **Národ.**

Domače stvari.

— (G. Fran. Gerbič) je za prihodnjo gledališko sezón angaževan na narodnem poljskem gledališču v Lvovu. „Nov.“ temu poročilo приметnejo, da je poljski uže pēti jezik, v katerem g. Gerbičev krasni tenor očaruje gledališko občinstvo različnih deželá.

— (G. Anton Nedvėd,) velecenjeni skladatelj, zdaj na Bledu, je uglasbil in ljubljanske čitalnice moškemu pevskemu zboru posvetil štiri nove moške zборе: „Zvezna“, besede R. V.; „V ljubem si ostala kraji“, besede S. Jenkove; „Pod oknom“, besede Preširnov, in „Slovo“, besede Vilharjeve. Vyborně!

— (Iz Motnika) nam poroča g. Križnik, da so mej Motnikom in Trojano v 15. dan t. m. ob 9. uri zvečer čutili potres.

— (V Žavcu) bode jutri v nedeljo 28. t. m. pri „Kroni“ ob 4. uri popoldne občeno zborovanje društva rudečega križa za kmetški okraj Celje.

— (Hmelj) na Štorskem letos dobro kaže. Žavčavje in okolica so zgodnjega uže prodali in sicer po dobri ceni; kasnejšega bodo začeli spravljati še ta teden.

— (S Pohorja) nam v 25. dan t. m. piše prijatelj našega lista: Nasproti vsakdanjim ter, žal, opravičenim tožbam, da se gozdi posekavajo kar do gola, bode marsikomu nekako interesantna vest, da so pred malo dnevi v Planini na Pohorji posekali jelko staro 450 let, katera je imela vsega vkupe 1137 kubičnih čevljev merkantilnega lesa. Tako nam poroča jako vestni logar in strokovnjak pri graščini Attemsovej, gospod Offenbacher. Zanimljivo utegne tudi biti, da pri nas v vino gradih, od toče zadetih, trs prav lepo — cvete, da se tedaj na istem trsu nahaja skoro pol dozorelo grozdje in pa vsled toče epigonski cvet, ki je trti le na kvar. Tudi cvetočo

jablano smo opazovali pred osmimi dnevi v graščinskem vrtu v Bistrici.

Razne vesti.

* (Volitve v hrvatski sabor) se bodo vršile od 13. do 17. prih. meseca. V Zagrebu se bo volilo 13. septembra v vseh treh krotih. V prvem krotu kandidira od vladine stranke odvetnik Nikola Krutić, dozdanji zastopnik tega katora, od opozicije Ivan Mažuranič, v drugem krotu vladin kandidat dr. Stanko Andrijević, dozdanji zastopnik, od opozicije dr. Šimon Mazzura, v tretjem krotu od vladine stranke ban grof Pejačević proti dozdanjemu zastopniku tega katora Mati Mrazoviču.

* (Hrvatski „Obzor“) ima hude čase. Skoro vsak dan seže po njem roka konfiskacije, zaplenjena je skoraj vsacega broja jedna stran. Vselej pride na svitlo drugo izdanje.

* (Avstrijske hranilnice.) Prva hranilnica se je ustanovila leta 1819 na Dunaji, zdaj pa jih je v Avstriji uže 300. Iz početka so se hranilnice zelo počasi množile: še le po letu 1850 so se začele bolj množiti. Od leta 1850 do 1860 so jih ustanovili 48, od leta 1860 do 1869 pa uže 126 in od leta 1870 do 1879 152. Največ so jih napravile občine pod lastnim poroštvom, mnogo menj da družbe. Mej ljudstvom je nad 1½ milijon bukvić tako, da na 1000 osob spada 70 bukvić. V hranilnice se je od leta 1870 do 1880 vložilo okolo 1890 milijonov goldinarjev, največ na Spodnjem Avstrijskem in Češkem, izplačalo se je v tej dobi 1670 milijonov gold. Obresti znašajo na leto okolo 30 milijonov goldinarjev.

Hvalo in slavo

nepozabljeno — kličemo še po tem potu vsem p. n. slavnim gostom od blizu in daleč, ki so svojim prihodom v obilnej in častnej meri povečali našega društva svečani večer zadnjo nedeljo, v dan zlate maše preč. našega gospoda župnika Ant. Jugovica; zlasti pa se bodemo vedno z največjim spoštovanjem hvaležno spominali častnih zaslug, s katerimi sta nas v ta gospodov dan obdoližili veleslavni društvi „Sokol“ in pa „čitalniški pevski zbor“ iz Ljubljane! Slava!

Ob jednem nam bodi tudi čast izražati najtoplejšo zahvalo veleblagorodnej gospé Mariji Galetovej iz Bistre in pa blagorodnemu gospodu Franu Kotniku iz Vrda, da sta milostno kumovala pri blagoslovljenji zastave društvene, — kakor tudi blagorodnemu gospodu deželnemu poslancu Petru Grasselliju, da je govoril k blagoslovljenju zastave slavnostni govor. Živeli!

Da smo vedno in povsodi jedini in močni, kadar velja pojaviti zavest našo slovensko!

V Borovnici, v 23. dan avgusta 1881.

Odbor „narodnega bralnega društva“.

Dunajska borza 26 avgusta

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankoveih	76	gld.	90	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77	"	90	"
Zlata renta	93	"	40	"
1860 drž. posojilo	131	"	25	"
Akcije narodne banke	833	"	"	"
Kreditne akcije	356	"	50	"
London	117	"	75	"
Srebro	"	"	"	"
Napol.	9	"	35½	"
C. kr. cekini	5	"	55	"
Državne ma. ke	57	"	40	"

2000 gld.

leško na leto zaslužijo **gostilničarji** in **kupčevaloi**. Brošurica fabrikacij velja 3 gld.; dobi se po poštnem podvzetju: **F. Schlosser, Trst.** (419—30)

Málin,

pol ure od **Iga** v vasi **Kremenici** se dá v **najem** ali **proda**: málin ima štiri kamne, stope, žago in zraven gospodarsko poslopje, vse novo. Dela je vedno obilo, 1000 gld. plača se takoj, drugo se obresti s 6%. — Več se zvė pri **Franu Piškurji** v **Ljubljani**. (471—3)

Dr. Sprangerjeve

kapljice za želodec,

priporočane od zdravniških avtoritet, pomagajo takoj, če ima človek krč v želodci, migrėno, feber, ščipanje po trebuhu, zaslinjenje, slabosti, če ga glava boli, če ima krč v pr. ih, masno zgago. Telo se hitro očisti. V bramorjih razpusti bolezensko tvarino, odvajajoč črve in kislino. Davici in tifusu vzmemo vso zlobnost in vročino, če se zavživajo po ½ žličke vsako uro, ter varujejo nalezljivosti. Človeku diši zopet jed, če je imel bel jezik. Naj se poskusi z majhenim ter se prepriča, kako hitro pomaga to zdravilo, katero prodaja lekarnar **g. J. Svoboda** v Ljubljani, a flacon 30 in 50 kr. av. velj. (247—28)

PREVIDNOST!

„Brzi tiskár“

D. R. P. Št. 14.120.

je **jedini patentirani** prepisovalni aparat s pomočjo tiskarske barve.

Ta izdeluje po *suhem* potu brez tiskalnice skoro *neomejeno* število *jednako ostrih, globoko črnih* (tudi pisanih), **nespremenljivih** pesnetkov, ki tudi *jedini* v celem svetovnem poštnem društvu uživajo *poštno prednost*.

„Brzi tiskár“ preseza za mnogo vse dozdanje prepisovalne aparate: hecto-, auto-, polygraphe etc., doseže autograph, tiskalnico glede izvrševanja, preseza pa to glede ostrostri posnetkov, glede priprostosti in cenote.

Kompl. aparate z dvema tiskovnim pločama:

Štev. 1, ²⁵/₃₂ cm., Štev. 2, ²⁵/₄₀ cm., Štev. 3, ⁴⁰/₅₀ cm., a. v. gl. 9.—, a. v. gl. 12.—, a. v. gl. 18.—,

incl. odpošljatev.

Prospekti, spričevala, orig. posnetki etc. takoj gratis in *prosto*.

Liberec, Češka.

(467—2)

Steuer & Dammann.

Tuji.

25. avgusta:

Pri **Stonu**: Mayer z Dunaja. — Biflin iz Petrinje. — Petzwal z Dunaja. — Svab iz Galaca. — Ackermann iz Bautzna. Hess iz Trsta.
Pri **Malteti**: Heiman iz Monakovega. — Pollak iz Trsta. — Einstein iz Monakovega. — Ernst z Dunaja. — Scheighofer iz Murecka. — Kosler iz Trsta. — Schlechta-Wisschrad, Rosenthal, Wallner z Dunaja.

Dunajsko zavarovalno društvo na Dunaji.

Jamčevalni fondi: **goldinarjev 4,500.000 avstr. velj.**

Dunajsko zavarovalno društvo zavaruje

gratis v prvem letu

za dobo **6 let**

(393—4)

bivališča in gospodarska poslopja, začne se torej vplačevanje premij pri takovih zavarovanjih stoprv v drugem letu, v 5 letne obroke razdeljeno.

Glavni zastop v Ljubljani **Glavno opravilstvo v Gradci**

pri **Jakobu Dobrinu,**

pri **G. Micori,**

frančičkanski trg h. št. 45. **gospodska ulica h. št. 10.**